

GOVORNE IGRICE ZA POSPEŠEVANJE IZREKE

Govora se učimo prek igre z otrokovo aktivnostjo, s poiskovanjem, s poslušanjem, z govorjenjem...

Predstavila bom nekaj govornih igrice, predvsem tiste, za katere ne potrebujemo veliko pripomočkov in priprav in jih lahko izvajamo z manjšimi skupinami otrok.

IGRICE IN VAJE ZA IZPIHOVANJE (so zelo pomembne, kajti dober izpih je osnova za pravilno izreko večine glasov - šumnikov **Š, Ž, Č** in sičnikov **S, Z, C**, soglasnika **F** in **V** ter zapornikov **T, P, B, R...**).

1. Pihamo v raznobarvne trakove, ping-pong žogice, lase, perje... .
2. Pihamo v vato (lahko si jo podajamo): dolg izpih na **F** ali **H**, hipen na **P, T, K**.
3. S slamico pihamo v vodo, ki jo s tem vzvalovimo. Da je igra bolj zanimiva, postavimo v vodo male papirnate čolničke ali pa plutovinaste zamaške.
4. Ugašamo svečo, na različne razdalje - z dolgo trajnim ali hitrim izpihom.
5. Žvižgamo, piskamo na razne piščalke, igramo na orglice... .
6. Izpihujemo milne mehurčke - otrok se nauči natančnega izpihovanja.
7. Pihamo skozi cevko (ali brez nje) v ping-pong žogico, ki jo usmerimo v kegljčke, ki so postavljeni na mizi.
8. Pihamo v lahko kroglico po žlebih različnih dolžin in širin.
9. Pihamo v vetrnico.
10. Naredimo snežni vihar (natrgamo eno plast papirnatega robčka, koščke damo v lonček in pihamo vanj)

VAJE ZA BOLJŠE DELOVANJE MEHKEGA NEBA

(zelo dobre so že prej omenjene pihalne vaje, še boljše pa so vaje vsrkavanja)

1. Pravilno požiranje
2. Grgranje vode (umivamo si zobe)
3. Pitje po slamici
4. Igranje na glavnik
5. Mrmranje melodije
6. Žvižganje
7. Zehanje - napenjanje mišic mehkega neba. Pri tem vadimo vdih in izdih.
8. Napihovanje balonov, plavalnih pasov, igrač iz gume in podobnih snovi.
9. Vsrkavalne vaje: Skozi slamico ali debelejšo cevko vsrkamo in prenašamo predmete (vato, papirčke, grah, fižol, kovance ...) na različne razdalje (krajše, daljše).
10. Mraz je: pihamo v dlani
11. Oponašamo sovo
12. Smejemo se kot očka (Ha, ha), mami (HI, HI, HI), gospod (HE, HE, Božiček (HO, HO))
13. Pihamo kot jezna mačka (PH...)

VAJE JEZIKA (so pomembne za pravilno izreko glasov **R, L, sičnikov in šumnikov, T, D, N, J, K, G...**)

1. Dvigovanje jezika iz običajne lege do dlesni zgornjih zob in nazaj.
2. Jezik potisnemo, kolikor je mogoče ven iz ust in potegnemo nazaj v usta (posnemamo muco, ki pije).
3. Oblizujemo si zgornjo ustnico (muca si umiva brke).
4. Z jezično konico potujemo po robovih spodnjih in zgornjih zob (muca si umiva zobe).
5. Konico jezika potisnemo k spodnjim zobem in dvigamo hrbet jezika.
6. Široko odpremo usta in s konico jezika nihanje od enega ustnega kotička do drugega (nihanje stenske ure).
7. Konico jezika dvignemo daleč nazaj na trdo nebo, da se vidi spodnji del jezika (oponašamo zavijanje sirene tako, da izgovarjamo T-D, T-D T-DI, T-DE)
8. Tleskamo z jezikom (poganjamo konjiča).

9. Na sredini jezika naredimo žleb - dvignemo robove jezika in ga potisnemo skozi usta - skozi ta žleb pihamo.
10. Posnemamo igranje trobente ali petje: la, la, la, le, le, le
11. Pokažemo, kako plava riba, ladja (L. L. L. L.- dvignemo jezično konico, jezik potiskamo naprej in nazaj in izgovarjamo glas L).
12. palčki skačejo: P-D, P-DI, P-DE, P-DA P-DO, P-DU
13. Posnemamo tiktakanje ure: TIK-TAK, TIK-TAK
14. Vaje za vibrantni R:
 - posnemamo brnenje avta (jezik je v ustih, z izdišnim zrakom tresemo ustnice)
 - posnemamo vžig motorja (jezik »gleda« iz ust in ga z izdišnim zrakom tresemo)
 - tresočo konico jezika potiskamo v usta (izgovarjamo BR - tu se jezična konica trese - nato temu zlogu dodajamo vokale: BRI - BRA - BRE - BRO - BRU - jezik se pomakne v usta).
 - Posnemamo vožnjo traktorja - drd-drd-drd-
 - prsti se igrajo: T-LLI, T-LLE, T-LLA, T-LLO, T-LLU
T-RRRA, T-RRRE, T-RRRI, T-RRRO, T-RRRU

VAJE USTNIC

1. Izbočimo ustnice v šobo in preidemo nazaj v normalno lego. oz. nasmeh. Ko otrok to vajo zadovoljivo izvaja, vključimo glasova **U - I**. Vedno nam je cilj čistost vokalov, k čemur pripomore izrazita motorika ustnic. Ustnice široko odpiramo, vključimo glas.
2. Masiramo spodnjo ustnico z zgornjimi zobmi in obratno.
3. Oblizujemo zgornjo in spodnjo ustnico.
4. Široko odpremo usta in vključimo glas **A**, nato zmanjšamo odprtino in rečemo **O** (igre pri zobozdravniku).
5. Držanje svinčnika ali paličice med ustnicami in premikanje ustnic naprej in nazaj.
6. Držanje svinčnika ali paličice med ustnicami in nosom (zmaga tisti, ki dalj časa drži).
7. Stiskamo zamašek med ustnicami, nato pihamo v zamašek in ga izstrelimo naprej - najprej brez cilja, nato v cilj.
8. Tresemo ustnice z izdišnim zrakom: npr. vozimo avto **BRRRRR**.
9. Usta oblikujemo v lege vokalov **I - E - A - O - U**.
10. Usta napolnimo z zrakom in udarimo po licih, da se usta z eksplozijo odprejo in spuste zrak ven.
11. Postopoma izgovarjamo glas **F, Č, Š, Ž**
12. Ribe govoriyo(z ustnicami oblikovane v šobo oponašamo gibanje ribjih ust)

DIHALNE VAJE

Gimnastika za dihala:

1. Otroke poprosimo, naj stisnejo (**PA NE PREMOČNO**) zobe in ustnici in dihajo skozi nos
2. Globoko vdihnemo skozi nos ob zatisnjenih ustnicah. Nekaj časa zrak zadržimo, nato sledi izdih skozi usta.
3. Globoko vdihnemo skozi usta ob zatisnjenem nosu, zadržimo zrak, nato izdih skozi nos.
4. Roke dvignemo - vdih, predklon in izdih na glas **F, I, S, H, Š**
5. Dvignemo eno roko in vajo ponovimo
6. Roke damo iz pred- ročenja (vdih) v zaročenje (izdih)

IGRICE ZA BOLJŠO IZREKO NEKATERIH GLASOV

1. Komunikacijske sposobnosti najbolj razvija smotrna igra. Prva stopnja v oblikovanju aktivnega govora je **VOKALIZIRANJE** (otrok svoja doživetja izraža z vokali - ta doživetja povežemo z igro).

Vokal A

Pestujemo, ljubkujemo punčko, medvedka..in hkrati izrekamo glas **A**. Igro organiziramo na različnih zahtevnostnih stopnjah:

- Na našo pobudo otrok zaziblje igračo, izgovarja vokal **A**, ga ponavlja in popeva.
- Razvitejši oz. starejši otroci igro spremljajo z izštevanko:

PUPA AJA. MEDO AJA.
PUNČKA spi. MEDVED SPI.

- Temo zaokrožimo s pesmijo PUNČKA SPI, tako da se držimo za roke in poplesujemo v ritmu
A-A-A
ANA AJA
A-A-A.
- Vokal ponazorimo z igrico »Pri zobozdravniku« ali »Pri zdravniku«, kjer mora otrok malo odpreti usta, da ga izreče.
- **Izštevanka: A-A-A so že zrela jabolka, A-A-A.**

Vokal U

Igrica »Vlak prihaja«: ŠŠŠŠ ko pa pride do signala, ki ga predstavlja naša roka, se vlak ustavi UUUU + izštevanka U U U
glejte vlak je tu.
U-U-U.

Vokal E

Posnemamo meketanje kože - MEEEE ali beketanje ovce - BEEEE.

Izštevanka: E- E-E,
konjiček naprej ne gre.
E- E-E.

Vokal I:

Igrica »Konjiček«: z EEEE ga ustavimo, z IIII ga poženemo.

Izštevanka: I-I-I, I-I-I-
konjičku se mudi, mala punčka spi,
I-I-I. I-I-I.

Vokal O

Napihnjen balon spustimo in zraven povemo izštevanko:

O-O-O,
balon leti v nebo,
O-O-O.

2. **Izgovarjanje ZLOGOV:** utrjujemo jih z izštevankami, posnemalnimi igrami oglašanja domačih živali. Te igre vadimo ob stalni pobudi, sliki.

Največ težav v predšolski dobi imajo otroci ob izreki šumnikov in sičnikov, ter glasov R in L. Težave s sičniki in šumniki pogosto nastanejo zaradi slabega ali napačno usmerjenega izpiha in nepravilne lege jezika. Predenj začnemo z vadbo teh glasov je nujno, da otroka opozorimo na pravilno lego jezika in ustnic.

SIČNIKI: Jezik je zataknen za spodnje zobe, usta pa raztegnemo v nasmech.

S :izštevanka: SIK, SIK, SIK, SI, SI, SI SI, SI, SI
KAČA SIKA, TO SI TI! SITA MAČKA SPI.
SIK, SIK, SIK,
KAČA TUDI PIKA,
PIK!

- Oponašamo balon, ki spušča zrak **S**.....

Z: Oponašamo let čebele, muhe.

Izštevanka: ZUM, ZUM, ZUM,
ČEBELA(MUHA) LETI.
ZUM, ZUM, ZUM, NA MIZI, ROKI.. SEDI.

Zven preverimo tako, da se z roko dotaknemo vratu.

C: palec in kazalec stisnemo. Oponašamo: - cvrčanje kapljic na štedilniku

- zvonjenje zvonca **CIN-CIN**
- petje siničke **CICIDO-CICIDO.**

ŠUMNIKI: Jezik je obrnjen navzgor, z usti pa naredimo šobo.

Š: Posnemamo vlak, pometanje po dvorišču, pihanje vetra, šumenje listja, podimo kokoši.

Otrok naj s piskom zaustavlja vlak - dimnik pri lokomotivi naj ponazori s šobo. Če tega ne zmore, mu stiskajmo lica z obeh strani za ustnicami s palcem in kazalcem. Obe igrici združimo: »vlak prihaja -UUU, signal vlaka ponazorimo s piskom in šumom na »ŠŠŠ«.

Dimnik pri lokomotivi naj ponazori s šobo. Če tega ne zmore, mu lička z obeh strani stisnimo s palcem in kazalcem. Obe igrici združimo: »vlak prihaja -UUU, signal vlaka ponazorimo s piskom in šumom na »ŠŠŠ«.

Ž: Iz »Z« izpeljemo »Ž«, tako, da izgovarjamo »Z«, pri tem pa stisnemo usta v šobo.

Žagamo drva (z gibi rok nakažemo žaganje dvoročne žage), oponašamo let čmrlja (hodimo po prstih, z rokami močno krilimo).

Ko zna otrok tvoriti pripornika **S** in **Š**, se hitro nauči tudi **Z** in **Ž**.

L: Zopet opozorimo na pravilno lego jezika -jezična konica je obrnjena navzgor. Ta glas utrjujemo s posnemanjem igranja trobente ali petja:

LA - LA - LA
LE - LE - LE
LI - LI - LI
LO - LO - LO
LU - LU - LU

R: - Posnemamo ropotanje avtomobila: »BR-BR-BR« - tresemo obe ustnici. Če otrok tega ne zmore, naj si pomaga s kazalcem v vodoravni legi, ki naj ga premika navzgor ali navzdol po ustnicah, da jih spravi v tresenje.

- Posnemamo brnenje motorja.
- oponašamo zvonjenje budilke **DRRRRR**

Za ugotavljanje, če je glas **zveneč** ali **nezvенеč**, nam služi napihnjjen balonček, roka pod brado, na licih. Otrok ga položi na svoja usta in nalahno pritiska k njim z blazinicami svojih prstov.

Otroku povemo oz. ponazorimo, da bo pri izreki **zvenečih** glasov B, D, G, Z, Ž, V občutil na konicah ali blazinicah svojih prstov vibracije, žgečkanje, tresenje.

Pri **nezvenečih** P, F, H, T, ... pa tega ne bo občutil.

Druga možnost za izvajanje dobrega razlikovanja med zvenečimi in nezvenečimi glasovi je tale: otroku rečemo naj zatisne obe ušesi z rokami in za nami glasno ponovi BABABA, takoj za tem naj s šepetom izreče PAPAPA. Pri »BA« sliši močno zvenenje v glavi, pri »PA« pa tega ne sliši.

Enako ugotovimo tudi pri zlogih DADADA, VAVAVA, RARARA, ŽAŽAŽA, JAJAJA, ki so zveneči, ter TATATA, KAKAKA, FAFafa, SASASA, ŠAŠAŠA, kjer tega ni, ker so nezveneči.

Pri glasu **F** potisnemo zgornjo ustnico k spodnjim sekalcem in ponazorimo pihanje sapice »FFFFFF«. Pihamo vato ali papirnat trak. Z izpihom na F si vato ali ping-pong žogico podajata dva otroka med seboj.

Glas **V** tvorimo na isti način kot glas F, le da mu dodamo zven. Z glasom V ponazorimo različno močno pihanje vetra /poleti enakomerno pihanje »VVVV«, jeseni močnejše, pozimi močno pihanje vetra, ki ga izvajamo s sunkovito in menjajočo močjo »VVVV-VV-VVV«/.

Lep zven glasu »V« dobimo pri igranju na glavnik (tenak papir položimo na glavnik in ga potresemo z »VVV«.

Vključevanje posameznih glasov v govor:

Vse pridobljene glasove utrjujemo:

- Z izštevankami
- S poimenovanjem slik
- S kratkimi pesmicami in zgodbicami
- Slika + izpuščanje glasov - npr. SOVA - OVA

- Dokončaj besedo - npr. SLADO - LED